

อนาคตภาพรัฐไทยในอุดมคติตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า* THE FUTURE VISION OF THAILAND IN AN IDEALISTIC PERSPECTIVE ACCORDING TO DHARMA SUPREMACY IN THE NEXT DECADE

พระครูสุธีภักดีบัณฑิต (ภคฺชญา กิตติโสภโณ), จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, วัชรินทร์ ชาญศิลป์
Phrakhrusuthikittibundit (Krisada Kittisobhano), Chamnong Adivadhanasit, Vacharin Chansilp
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: Krisada.sae@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์นำเสนออนาคตภาพรัฐไทยในอุดมคติตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยอนาคตแบบ EDFR แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1. การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อกำหนดอนาคตภาพรัฐไทยในอุดมคติ โดยสังเคราะห์เนื้อหาจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 21 รูปหรือคน ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญ 2. การรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 21 รูปหรือคนด้วยเทคนิคเดลฟาย 2 รอบ เพื่อศึกษาอนาคตภาพที่มีความเป็นไปได้ มีภาพอนาคตที่พึงประสงค์ และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน โดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ หาฉันทามติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยการคำนวณค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปทำนายอนาคตภาพ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประชากรตามแนวธรรมาธิปไตย เป็นประชาชนที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตสูง ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ อุตตสัมมาปณิธิ เป็นประชาชนที่มีความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี ตรงกับหลักสัพบุริสุปัสสยะ เป็นประชาชนตระหนักรู้ และเคารพการตัดสินใจของผู้อื่น 2. ดินแดนตามแนวธรรมาธิปไตย เป็นดินแดนที่มีการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง สร้างสรรค์ โดยเพิ่มพื้นที่สีเขียว พื้นที่สาธารณะ การรักษาความสะอาดของเมือง เป็นดินแดนที่ถูกคุ้มครองด้วยระบบและกลไกในการรักษา และคุ้มครองพื้นที่ โดยไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่น รักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรต่าง ๆ 3. รัฐบาลตามแนวธรรมาธิปไตย เป็นรัฐบาลที่ปกครองโดยเคารพกฎหมายและรัฐธรรมนูญของประเทศ ผู้บริหารประเทศมีคุณธรรม

* Received October 02, 2023; Revised March 19, 2024; Accepted April 2, 2024

และจริยธรรมสูง ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน 4. อำนาจอธิปไตยตามแนว
ธรรมาธิปไตย เน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนในการใช้อำนาจอธิปไตยทั้ง 3 ฝ่ายบริหาร
ใช้อำนาจทางการบริหารที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับบริบทของประเทศ ฝ่ายตุลาการตัดสิน
คดีอย่างตรงไปตรงมา และเป็นธรรมกับประชาชน

คำสำคัญ: อนาคตภาพ; รัฐไทย; ทศวรรษหน้า

Abstract

The objective of this paper was to present the ideal future of the Thai state according to the principles of Dhamma supremacy in the next decade using the EDFR research methodology, divided into 2 steps: 1. Collecting qualitative data from in-depth interviews to determine the future of the ideal Thai state by synthesising contents from 21 experts by Delphi technique which were key data. 2. Quantitative data were collected by asking opinions from a group of 21 experts using the Delphi technique for 2 rounds to study the future of possible images. There was a desirable picture of the future, and a group of experts had the same opinions; using the five-level rating scale questionnaire, the consensus of the expert group was obtained by calculating the median, base, and interquartile ranges, and using the results of the data analysis to predict the futuristic scenario.

The results showed that: 1. People according to the principle of Dhamma supremacy will be people with high morality and ethics in living, which is in line with the principle in Buddhism, namely Attasammapanidhi, people who have good knowledge and understanding of democratic governance, match the principle of Sappurisupasaya, the people who will be aware and respect the decisions of others. 2. Land in accordance with Dhamma Supremacy will be a territory that will be constantly developing in the area, creative by increasing green spaces and public spaces, maintaining the cleanliness of the city, and being protected by systems and mechanisms to maintain and protect the area without disturbing others and protecting plentiful resources. 3. A government in accordance with Dhamma Supremacy will be a government that respects the laws and constitutions of the country. The country's executives will be highly moral and ethical. It will not violate

the rights and freedoms of citizens. 4. Sovereignty along the lines of Dhamma Supremacy will emphasise participation with all sectors in the exercise of sovereignty in all three branches: the executive branch exercises administrative power that will be correct and appropriate to the national context. The judiciary branch will decide and judge cases honestly and fairly with people.

Keywords: Future Image; Thai State; Next Decade

บทนำ

การกำเนิดรัฐในอัครัญญสูตร (ที.ปา. (ไทย) 11/130/96.) เกิดจากปัญหาในสังคม จึงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันโดยกำหนดเป้าหมายและวิธีการในการแก้ไขปัญหา ก่อให้เกิดเป็นสัญญาประชาคมขึ้นภายในสังคม ทั้งนี้เป้าหมายและวิธีการแก้ปัญหานั้น ขึ้นอยู่กับหลักคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ดังนั้นรัฐจึงเป็นสิ่งที่กำเนิดขึ้นมาเพื่อควบคุม สถานการณ์ความเลวร้ายในสังคม ความเลวร้ายเหล่านี้เป็นตัวบีบคั้นสังคมให้แสวงหาวิธีที่จะนำมาใช้แก้ปัญหา ผู้ปกครองรัฐ คือทางเลือกที่สมาชิกของสังคมเห็นร่วมกันให้เป็นผู้ที่มีความชอบธรรมในการใช้อำนาจรัฐ เพื่อสกัดกั้นกิเลสอันมีอย่างไม่จำกัดของมนุษย์ แต่รัฐสามารถทำได้เพียงควบคุมหรือสกัดกั้นกิเลสบางส่วนของมนุษย์เท่านั้น พอที่จะทำให้มนุษย์ อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุขเท่านั้น แต่ไม่สามารถทำให้กิเลสหมดไปจากมนุษย์ได้ จุดมุ่งหมายของรัฐเพียงเพื่อขจัดความเลวร้ายในสังคม และปกป้องคนดีให้อยู่กันอย่างสงบสุข หรืออาจจะกล่าวได้ว่ารัฐเป็นเพียงเครื่องมือที่จะทำให้มนุษย์พัฒนาตนเองให้บรรลุถึง เป้าหมายที่สูงสุดของชีวิตได้ (ทัศนีย์ ปิยะเจริญเดช, 2563)

เมื่อกล่าวถึงกำเนิดรัฐไทยนั้น นักประวัติศาสตร์ได้มีการแบ่งยุคสมัยออกเป็น 6 ยุคด้วยกัน อันประกอบด้วย ยุคก่อนประวัติศาสตร์และรัฐโบราณในประเทศไทย โดยอาศัย แหล่งโบราณคดีบ้านเชียงเป็นแหล่งอ้างอิง ต่อมาอารยธรรมมลายู มอญ และเขมร ได้แผ่ขยายเข้ามาในภูมิภาคก่อนการครอบครองของไทย โดยอารยธรรมที่มีความโดดเด่น ได้แก่ อาณาจักรศรีวิชัยในทางใต้ อาณาจักรทวารวดีในภาคกลางของประเทศไทย และ จักรวรรดิขแมร์ที่ตั้งอยู่ ณ เมืองพระนคร (Charles & Rachanie, 1998) ยุคที่สอง อาณาจักรของคนไท เมื่อสิ้นคริสต์ศตวรรษที่ 13 คนไท-ไตเริ่มย้ายจากหุบเขามาอยู่ที่ลุ่ม ทำให้เกิดรัฐเล็ก ๆ จำนวนมากที่แย่งชิงอาณาเขตกัน และเริ่มเข้ามาแทนที่สองจักรวรรดิใหญ่ คือ พุกามและพระนคร (Wyatt, 2556) นครรัฐของไทยค่อย ๆ เป็นอิสระจากจักรวรรดิขแมร์ ที่เสื่อมอำนาจลง กล่าวกันว่า พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ทรงสถาปนาราชอาณาจักรสุโขทัยเมื่อ ปี 1781-1892 ยุคที่สามอาณาจักรอยุธยา ประมาณกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 อาณาจักร

อยุธยาเป็นอาณาจักรของคนไทขนาดใหญ่ เช่นเดียวกับล้านนาและสุโขทัย ท่ามกลางแคว้น
แคว้นจำนวนมากในภาคกลางของประเทศไทยปัจจุบัน นับเป็นครั้งแรกที่กษัตริย์ใหม่ความ
ทะเยอทะยานก่อตั้งมากกว่าชุมชนเมืองเล็ก ๆ ศูนย์กลางของอาณาจักรอยุธยาเป็นแคว้น
ลพบุรีในจักรวรรดิเขมรเดิม แคว้นลพบุรีรอดพ้นจากการพิชิตดินแดนของสุโขทัย โดยยัง
รักษาอิทธิพลเหนือที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก ในช่วงเวลานั้นแคว้นสุพรรณบุรี
ควบคุมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่ชัยนาททางเหนือจนถึงชุมพรทางใต้

ยุคที่สี่กรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี
หลังปราบดาภิเษกแล้ว ทรงเลือกกรุงธนบุรีเป็นราชธานีซึ่งมีทำเลเหมาะสมแก่การค้าทางทะเล
ทรงใช้เวลาอีกสามปีรวบรวมหัวเมืองที่เคยขึ้นกับกรุงศรีอยุธยาเป็นหนึ่งอีกครั้ง พระองค์ยัง
ทรงขยายอิทธิพลไปยังดินแดนใกล้เคียง หัวเมืองมลายูตรังگانาและปัตตานีซึ่งเครื่องราช
บรรณาการให้กรุงธนบุรี พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ปราบดาภิเษกเป็นปฐม
กษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี และทรงย้ายเมืองหลวงมายังกรุงเทพมหานคร ฝั่งตะวันออกของ
แม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีการขนย้ายอิฐกำแพงกรุงศรีอยุธยาเดิมมาสร้างเป็นกำแพงพระนคร
แห่งใหม่ด้วย ยุคที่ทำการเผชิญหน้ากับมหาอำนาจตะวันตก ราชชาติสมัยใหม่ และยุคที่เจ็ด
ราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ตั้งแต่การปฏิวัติ พ.ศ. 2475 ประเทศไทยก็เริ่มต้นการ
ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นชื่อเรียก
ระบอบการปกครองในประเทศไทย ที่รวมเอาทั้งรูปแบบการปกครอง (Form of
Government) ประเภทประชาธิปไตยโดยมีรัฐสภา (Parliamentary Democracy) กับ
รูปแบบรัฐ (Form of State) ไว้ในคำเดียวกันอีกด้วย

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยวซึ่งมีการปกครองในกรอบประชาธิปไตยระบบ
รัฐสภาภายใต้ราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยที่พระมหากษัตริย์ ซึ่งปัจจุบันคือ
พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นประมุขแห่งรัฐ ส่วนนายกรัฐมนตรี ซึ่งปัจจุบัน
คือประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้ารัฐบาล รัฐบาลไทยเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร อำนาจอธิ
บัญญัติอยู่กับรัฐสภาไทย ซึ่งแบ่งเป็นสองสภาได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ฝ่ายตุลา
การเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติ โดยมีประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครอง
สูงสุด และประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นประมุขในส่วนของตนระบบการเมืองของไทยส่วน
ใหญ่อยู่ในระบบหลายพรรคการเมือง ทำให้เกิดรัฐบาลผสมและรัฐบาลฝ่ายข้างน้อยซึ่งเป็น
คุณลักษณะที่เกิดได้บางครั้งในการเมืองระบบรัฐสภา ระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต
คะแนนสูงสุดที่ใช้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ทำให้เกิดระบบสองพรรคการเมือง ซึ่งพรรค
ไทยรักไทยและพรรคประชาธิปัตย์เป็นสองพรรคใหญ่ที่ครองที่นั่งในรัฐสภา อย่างไรก็ดี หลัง
รัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 การเมืองไทยกลับเข้าสู่ระบบหลายพรรคการเมืองอีกครั้ง
(วิกิพีเดีย, 2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับอนาคตภาพประเทศไทยในอนาคตตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า ซึ่งเป็นการนำเสนอมุมมองรูปแบบของประเทศไทยในอนาคต ตามแนวพระพุทธศาสนา หรือการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับรูปแบบของรัฐ เป็นการผสมผสานกันระหว่างอาณาจักรและศาสนจักร เกิดเป็นรูปแบบของรัฐในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อนำเสนออนาคตภาพประเทศไทยในอนาคตตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยอนาคตแบบ Edfr (Ethnographic Delphi Futures Research) ที่เป็นการผสมผสานระหว่างเทคนิคการวิจัยแบบ Efr (Ethnographic Futures Research) และเดลฟาย (Delphi) เข้าด้วยกัน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 8 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดและเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Panel Experts) โดยผู้วิจัยทำการกำหนดและเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Panel Experts) จำนวน 21 รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ตามเกณฑ์การกำหนดผู้เชี่ยวชาญของ Macmillan (1971) ที่กล่าวว่าหากผู้เชี่ยวชาญมีจำนวนตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป ค่าความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยที่สุด การกำหนดและเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Panel Experts) จำนวน 21 รูปหรือคน จะมีค่าความคลาดเคลื่อนคือ 0.02 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ การกำหนดและเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เลือกถือว่ามีจำนวนมากเพียงพอจะได้ความคิดเห็นใหม่ ๆ และได้คำตอบนำหนักที่มีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยต้องติดตามกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นการส่วนตัว อธิบายจุดมุ่งหมายขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัย เวลาที่ใช้โดยประมาณ และประโยชน์ของการวิจัย ย้ำถึงความจำเป็น และความสำคัญของผู้เชี่ยวชาญ เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญใช้แบบเจาะจงเลือก (Purposive) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มพระสงฆ์ ที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี และผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทั้งภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญทางการเมืองการปกครอง ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 21 รูปหรือคน ต่างมีความชำนาญทางด้านรัฐศาสตร์และพระพุทธศาสนา และการวิจัยอนาคตหรือด้านเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Edfr

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 21 รูปหรือคนใน Edfr รอบที่ 1 ในขั้นตอนนี้คล้ายกับ Efr (Ethnographic Futures Research) แต่ Edfr (Ethnographic

Delphi Futures Research) มีความยืดหยุ่นมากกว่า ผู้วิจัยเริ่มสัมภาษณ์จากภาพอนาคตที่ดี (Optimistic Realistic Scenario: O-R) ภาพอนาคตที่ไม่ดี (Pessimistic Realistic Scenario: P-R) ภาพอนาคตที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด (Most Probable: M-P) ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญคิดในหลายแง่มุม ซึ่งเป็นการมองในแง่บวกก่อน แล้วจึงพิจารณาในแง่ลบและความเป็นไปได้มากที่สุด นอกจากนั้นผู้วิจัยเพิ่มเติมการสัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอนาคตภาพประเทศไทยในอนาคตตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างอนาคตภาพประเทศไทยในอนาคตตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้าในแบบสอบถาม Edfcr รอบที่ 2 โดยขั้นตอนนี้เป็นการนำผลการสัมภาษณ์จากขั้นตอนที่ 3 มาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสร้างเครื่องมือในขั้นตอนที่ 4

ขั้นตอนที่ 4 สร้างเครื่องมือ Edfcr รอบที่ 2 โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทุกคนมารวมกัน ตัดทอนข้อความที่ซ้ำกันหรือตัดส่วนที่เกินไปจากกรอบของการวิจัยที่กำหนดไว้ออกไป โดยการหาถ้อยคำที่ครอบคลุมข้อความทั้งหมด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พยายามรักษาถ้อยคำของผู้ให้สัมภาษณ์และความหมายเดิมของผู้เชี่ยวชาญให้มากที่สุด โดยได้ความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตภาพประเทศไทยในอนาคตตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า เป็น 4 ด้าน จำนวน 20 อนาคตภาพ และนำไปสร้างแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 5 ทำ Edfcr รอบที่ 2 โดยผู้วิจัยทำการนำแบบสอบถามไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile Range) เพื่อทำการจำแนกข้อมูลหาฉันทามติ (Consensus)

ขั้นตอนที่ 6 ทำ Edfcr รอบที่ 3 โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะได้รับรู้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical Feedbacks) เป็นของกลุ่มโดยส่วนรวมโดยหาค่าร้อยละค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile Range) ของกลุ่มผนวกด้วยคำตอบเดิมของตนเองแล้วผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาตอบใหม่

ขั้นตอนที่ 7 เขียนอนาคตภาพ

นำผลการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ตามเกณฑ์ที่กำหนดในระเบียบวิธีวิจัย Edfcr ซึ่งโดยทั่วไปถือตามเกณฑ์ที่มีแนวโน้มความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง คือค่ามัธยฐาน (Median) ที่ 3.5 ขึ้นไป และพิจารณาความสอดคล้องของคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาจากค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile Range) ไม่เกิน 1.5

ผลการวิจัย

นำเสนออนาคตภาพรัฐไทยในอุดมคติตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้าพบว่า

1. ประชากรตามแนวธรรมาธิปไตย ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ ประการแรกคือ เป็นประชาชนที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตสูง ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาคือ อัตตสัมมาปณิธิ หมายความว่า การตั้งตนไว้ชอบ เป็นสัมมาทิฐิ มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ประการที่สองคือ เป็นประชาชนที่มีความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาคือ สปัริสุปัสสยะ หมายความว่า การคบหาสัตบุรุษ การคบหาคนดีมีคุณธรรม ซึ่งประชาชนในทศวรรษหน้านั้นจำเป็นต้องเข้าหาผู้รู้ ผู้ที่มีคุณธรรมสูง ศึกษาเรียนรู้ ทำความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยจากสัตบุรุษเหล่านั้นอยู่เป็นประจำ ประการที่สาม คือ เป็นประชาชนตระหนักรู้ และเคารพการตัดสินใจของผู้อื่น และสามารถยอมรับความเห็นต่างได้ ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาคือ ปฎิรูปเทสวาสะ หมายความว่า การอาศัยอยู่ในประเทศหรือพื้นที่ที่เหมาะสม เคารพความหลากหลายทั้งเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม รวมถึงความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่าง ประการที่สี่ เป็นประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติได้ ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาคือ ปฎิรูปเทสวาสะ หมายความว่า การอาศัยอยู่ในประเทศหรือพื้นที่ที่เหมาะสม ประเทศที่ประชาชนสามารถทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติได้ ประการสุดท้าย คือ เป็นประชาชนสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ชอบด้วยกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาคือ อัตตสัมมาปณิธิ หมายความว่า การตั้งตนไว้ชอบ เป็นสัมมาทิฐิ เคารพกฎกติกา กฎหมายของบ้านเมือง ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับที่ชอบด้วยกฎหมายอย่างเคร่งครัด

2. ดินแดนตามแนวธรรมาธิปไตย ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ เป็นดินแดนที่มีการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง สร้างสรรค์ โดยเพิ่มพื้นที่สีเขียว พื้นที่สาธารณะ การรักษาความสะอาดของเมือง เป็นดินแดนที่ถูกคุ้มครองด้วยระบบและกลไกในการรักษาและคุ้มครองพื้นที่ โดยไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่น รักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรต่างๆ ไว้ให้ดีและส่งต่อให้ลูกหลานในอนาคต มีรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่อย่างทั่วถึงและเสมอภาพ รวมถึงมีระบบและกลไกในการพัฒนาท้องถิ่นและท้องที่อย่างเป็นรูปธรรม เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ สุดท้ายประชาชนสามารถพัฒนาพื้นที่ของตนเองให้เจริญรุ่งเรืองได้ตามศักยภาพ ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาคือ สปับายะ แปลความว่า สะดวกสบายเหมาะแก่การดำเนินชีวิต เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ทั้งที่อยู่อาศัย (อวาสสปับายะ) เป็นพื้นที่ที่มีการเดินทาง สัญจรไป

มาสะดวกสบาย (โคจรสัปปายะ) เป็นพื้นที่ที่มีการพูดคุยสื่อสารที่เหมาะสม (ภัสสสัปปายะ) เป็นพื้นที่ที่มีประชาชนที่เป็นกัลยาณมิตร (บุคคสัปปายะ) เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยข้าว ปลาอาหาร (โภชนสัปปายะ) เป็นพื้นที่ที่มีอากาศที่สะอาด ปลอดภัย (อตุสัปปายะ) และเป็นพื้นที่ที่มีพื้นที่สาธารณะเหมาะแก่การออกกำลังกาย การทำกิจกรรมกลางแจ้ง ฯลฯ อิริยาพลสัปปายะ

3. รัฐบาลตามแนวธรรมาธิปไตย ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ เป็น รัฐบาลที่ปกครองโดยเคารพกฎหมายและรัฐธรรมนูญของประเทศ ซึ่งตรงกับหลักธรรมใน พระพุทธศาสนา คือ อัมมัญญา (เป็นผู้ที่รู้จักเหตุ) อัตตัญญา (เป็นผู้รู้จักผล) กล่าวคือ รัฐบาลที่ดีนั้นต้องเป็นรัฐบาลที่ดำเนินการตามหลักเหตุและผล ผู้นำประเทศจำเป็นต้องรู้จัก หาสาเหตุและปัญหาของประเทศ แก้ไขปัญหาและรู้ผลของการกระทำ โดยเคารพกฎหมาย และรัฐธรรมนูญของประเทศเป็นสำคัญ ประการที่สอง คือ ผู้บริหารประเทศมีคุณธรรมและ จริยธรรมสูง ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ อัตตัญญา (เป็นผู้รู้จักตน) คือ มี คุณธรรมจริยธรรมประจําใจ ใช้หลักธรรมในการพัฒนาตน คน และงาน ประการที่สามคือ ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ บุคคสัปปายะ (เป็นผู้รู้จักคน) คือ ให้เกียรติและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นคนของ ประชาชนอย่างเท่าเทียม ไม่ดูถูกดูแคลนประชาชน ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชน ประการที่สี่ เป็นรัฐบาลที่เปิดเผยข้อมูลสาธารณะแก่ประชาชน รวมถึงมีการ ดำเนินการที่โปร่งใส ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ กาลัญญา (เป็นผู้รู้จัก กาลเวลา) รู้ว่าเวลาใดเหมาะสมจะทำเรื่องใด รู้ว่าเวลาใดจะเปิดเผยข้อมูลใดให้ประชาชน รับรู้ รับทราบ ประการสุดท้ายคือเป็นรัฐบาลที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติและ ประชาชนก่อนเสมอ ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ ปริสัญญา (ความเป็นผู้รู้ จักบริษัทบิรवार อันได้แก่คนรอบข้างรวมไปถึงสังคมที่ตนเองอยู่) ซึ่งรัฐบาลที่ดีนั้น จำเป็นต้องรู้จักประชาชน รวมไปถึงรู้จักท้องที่ ท้องถิ่นเป็นอย่างดี

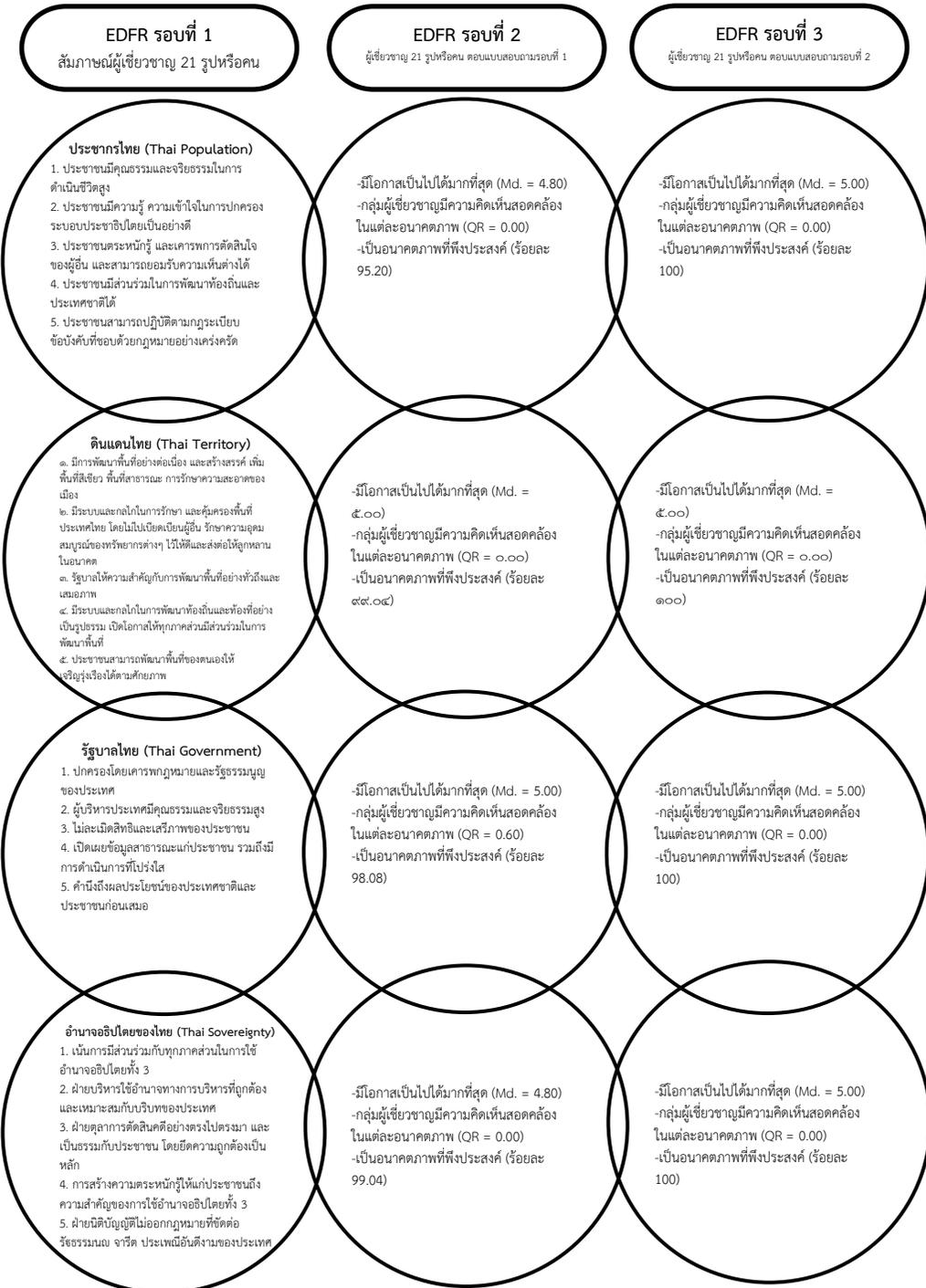
4. อำนาจอธิปไตยตามแนวธรรมาธิปไตย ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ เน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนในการใช้อำนาจอธิปไตยทั้ง 3 ฝ่ายบริหารใช้อำนาจ ทางการบริหารที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับบริบทของประเทศ ฝ่ายตุลาการตัดสินคดีอย่าง ตรงไปตรงมา และเป็นธรรมกับประชาชน โดยยึดความถูกต้องเป็นหลัก การสร้างความ ตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนถึงความสำคัญของการใช้อำนาจอธิปไตยทั้ง 3 ฝ่ายนิติบัญญัติไม่ ออกกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ จาริต ประเพณีอันดีงามของประเทศ ซึ่งตรงกับหลักธรรม ในพระพุทธศาสนา คือ ธรรมาธิปไตย คือ การยึดเอาหลักธรรม (ความถูกต้อง) เป็นใหญ่ใน การใช้อำนาจต่าง ๆ ประเทศที่คนส่วนใหญ่ถือธรรมเป็นใหญ่

อภิปรายผลการวิจัย

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 รูปหรือคน มีความเห็นว่า อนาคตภาพรัฐไทยในอนาคตตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า ทั้ง 4 ด้านคือ ด้านอนาคตภาพประชากรไทย (Thai Population) ด้านอนาคตภาพดินแดนไทย (Thai Territory) ด้านอนาคตภาพรัฐบาลไทย (Thai Government) และด้านอนาคตภาพอำนาจอธิปไตยของไทย (Thai Sovereignty) มีโอกาสเป็นไปได้มากที่สุด กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องในแต่ ละอนาคตภาพ และเป็นอนาคตภาพที่พึงประสงค์ จึงได้เขียนอนาคตภาพออกมาเป็น 4 ด้าน คือ ประชากรตามแนวธรรมาธิปไตย ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ อัตต สัมมาปณิธิ สัปปุริสุปัสสยะ ปฏีรูปเทสวาสะ อัตตสัมมาปณิธิ ดินแดนตามแนวธรรมาธิปไตย ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ สัปปายะ แปลความว่า สะดวกสบายเหมาะแก่ การดำเนินชีวิต เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ทั้งที่อยู่อาศัย (อวาสสัปปายะ) เป็นพื้นที่ที่มีการ เดินทาง สัญจรไปมาสะดวกสบาย (โคจรสัปปายะ) เป็นพื้นที่ที่มีการพูดคุยสื่อสารที่ เหมาะสม (ภัสสสัปปายะ) เป็นพื้นที่ที่มีประชาชนที่เป็นกัลยาณมิตร (บุคคลสัปปายะ) เป็น พื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยข้าวปลาอาหาร (โภชนสัปปายะ) เป็นพื้นที่ที่มีอากาศที่สะอาด ปลอดภัย (อตุสัปปายะ) และเป็นพื้นที่ที่มีพื้นที่สาธารณะเหมาะแก่การออกกำลังกาย การทำกิจกรรมกลางแจ้ง ฯลฯ อิริยาปถสัปปายะ รัฐบาลตามแนวธรรมาธิปไตย ซึ่งตรงกับ หลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ ธัมมัญญาตา (เป็นผู้ที่รู้จักเหตุ) อัตถัญญาตา (เป็นผู้รู้จักผล) อัตตัญญาตา (เป็นผู้รู้จักตน) บุคคลสัปปายะ (เป็นผู้รู้จักคน) กาลัญญาตา (เป็นผู้รู้จักกาลเวลา) ปริสัญญาตา (ความเป็นผู้รู้จักบริษัทธิบริวาร อันได้แก่คนรอบข้างรวมไปถึงสังคมที่ตนเองอยู่) อำนาจอธิปไตยตามแนวธรรมาธิปไตย ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ ธรรมาธิปไตย คือ การยึดเอาหลักธรรม (ความถูกต้อง) เป็นใหญ่ในการใช้อำนาจต่าง ๆ ประเทศที่คนส่วนใหญ่ถือธรรมเป็นใหญ่ อันประกอบด้วย 1. ถือหลักการ เคารพหลักการ กฎ ระเบียบ กติกา 2. ถือความจริง 3. ถือความถูกต้อง 4. ถือความดีงาม 5. ถือเหตุผลเป็น ใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล (2563) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองใน จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำทางการเมืองควรรับฟังความคิดเห็นที่แตก ต่างกันน้อมนำทศพิธราชธรรมมาใช้มีการจัดทำนโยบาย มุ่งสร้างผลงานทางการเมืองใช้ กิจกรรมทางการเมืองสะท้อนความเป็นผู้นำทางการเมือง สร้างการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานพัฒนา กล้าตัดสินใจ มีจุดยืนของตนเอง กล้าเผชิญกับความจริง กล้าเปิดเผย ความจริง ไม่เน้นประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง รู้จักตน รู้จักคน รู้จักงาน รู้จักการ ประณีประนอม มีความรับผิดชอบ และมีวิสัยทัศน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรวรรณ ปุริ มาตร (2563) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง

ในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า นักการเมืองท้องถิ่นมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย คำนึงถึงหลักสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล เชื่อถือในความสำคัญศักดิ์ศรีของตนเอง และศักดิ์ศรีก็ย่อมถูกคุ้มครองโดยกฎหมาย เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยโดยสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น สำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ทำหน้าที่และรับผิดชอบในฐานะนักการเมือง ใช้ความรู้เพื่องานจะได้สำเร็จลุล่วง สร้างความไว้วางใจให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางการเมือง แสดงความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามข้อกฎหมายและคุณธรรม สำนึกในพันธะหน้าที่ต่อสังคมโดยใช้อำนาจที่เป็นธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติพนธ์ วงษ์อมรวิทย์ (2563) ซึ่งได้วิจัยเรื่องการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า นักการเมืองในท้องถิ่นสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อตรง เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมของประชาชน ยึดหลักธรรมาภิบาล ทำงานด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความละเอียดใจและเกรงกลัวต่อบาปกรรม ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุด แก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว สร้างความโปร่งใส มุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เคารพกติกา และมีจิตสำนึกให้เกิดธรรมาภิบาล พัฒนาท้องถิ่นและชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหานรินทร์ สุรบุญโญ (เอมพันธ์) (2563) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยการรู้คุณค่าของสถาบันหลัก การเข้าร่วมในงานรัฐพิธีเนื่องในวโรกาสสำคัญ การน้อมนำเอาแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา ซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยการเข้าร่วมประชุมสภาเห็นชอบร่างข้อบัญญัติงบประมาณด้วยความซื่อสัตย์สุจริต กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม โดยการติดตามโครงการพัฒนาที่ได้ใช้จ่ายงบประมาณ การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามแผนการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ โดยการเข้าร่วมประชุมในการจัดเวทีประชุมประชาคม ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนการพัฒนาและการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามข้อบัญญัติงบประมาณหรือไม่โดยมุ่งผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐบาลประเทศไทย ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมประชาชนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตสูง มีความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี ผ่านนโยบายทางการศึกษาระดับพื้นฐาน จนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีของประชาชนชาวไทย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ประชาชนชาวไทย ควรศึกษาเรียนรู้ ทำความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยจากผู้รู้อยู่เป็นประจำ ตระหนักรู้ และเคารพการตัดสินใจของผู้อื่น และสามารถยอมรับความเห็นต่างได้ มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับที่ชอบด้วยกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “กลไกการขับเคลื่อนรูปแบบประเทศไทยในอุดมคติตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า” สู่การปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์. (2563). *การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ ปิยะเจริญเดช. (2563). การกำเนิดรัฐตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 9(2), 198-202.
- พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. (2563). *การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานรินทร์ สุรพลโย (เอมพันธ์). (2563). *การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ไพวรรณ ปุริมาตร. (2563). *พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง
ในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิกิพีเดีย. (2565). *การเมืองไทย*. สืบค้น 29 ตุลาคม 2565, จาก [https://th.wikipedia.org/
wiki](https://th.wikipedia.org/wiki).
- Charles, H. & Rachanie, T. (1998). *Prehistoric Thailand: From Early Settlement
to Sukhothai*. Bangkok: River Books.
- Wyatt. David K. (2563). *Thailand: A Short History*. [ประวัติศาสตร์ไทยฉบับสังเขป].
แปลโดย ละอองศรี กาญจนี. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์.